

Ο Ερανιστής

Τόμ. 14 (1977)

Το Αραβικόν Μυθολογικόν του 1792

Γιώργος Κεχαγιόγλου

doi: [10.12681/er.377](https://doi.org/10.12681/er.377)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κεχαγιόγλου Γ. (1977). Το Αραβικόν Μυθολογικόν του 1792. *Ο Ερανιστής*, 14, 203–205.
<https://doi.org/10.12681/er.377>

ΤΟ ΑΡΑΒΙΚΟΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟΥ 1792

Χάρη στην ακρίβεια τοῦ Καβάφη¹, πού τὸ σύγχρονο διπλὸ ἔνδιαφέρον του γιὰ τὸ σαιξπηρικό ἔργο καὶ τὸ ἑλληνικὸ γλωσσικὸ ζήτημα τὸν ὀδήγησαν νὰ παρουσιάσει ἕνα σχετικὸ ἄρθρο τοῦ ἑλληνοιστῆ John Stuart Blackie² (γιὰ τὴ μετάφραση τοῦ Ἑμλέτου ἀπὸ τὸν Πολυλά, μὲ πλαίσιον μιὰ σύντομη περιγραφὴ τῆς νεώτερης γλωσσικῆς μας ἱστορίας γιὰ τὸ εὐρὺ ἀγγλόφωνο κοινόν), ἐπισημαίνουμε σήμερα μιὰ ἀβιβλιογράφητη «τρίτη» ἔκδοσις τοῦ Ἀραβικοῦ Μυθολογικοῦ [= «Χαλιμᾶς»] (Γλυκὺς, 1792)³.

Εἶχα πρόσφατα σημειώσει τὴν ἔνδειξιν αὐτῆ⁴, πού ἔμεινε ὅμως νὰ ἐπαληθευτεῖ βιβλιογραφικά. Ἡ σχετικὴ ἔρευνα ἐπιβεβαιώνει τώρα τὴν ἀναφορὰ τοῦ Blackie : πλήρες ἀντίτυπον τῆς ἔκδοσις αὐτῆς ἐντοπίζεται στὴ Βιβλιοθήκην τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου (British Library), μὲ τὸν ἀριθ. 634.d.32 - 34⁵ :

1. Βλ. Κ. Καβάφη, *Πεζά*. Παρουσίασις, σχόλια Γ.Α. Παπουτσάκη, Ἄθ. 1963, σ. 36 κ.ε. («Ὁ Καθηγητὴς Βλάκη περὶ τῆς Νεοελληνικῆς»).

2. Βλ. J. St. Blackie, *Shakespeare and Modern Greek*, «The Nineteenth Century» 30, Ἰουλ. - Δεκ. 1891, σ. 1006 - 1017.

3. Βλ. Blackie, ὁ.π. (σημ. 2), σ. 1011. Καβάφης, ὁ.π. (σημ. 1), σ. 38.

4. Βλ. Γ. Κεχαγιόγλου, Ἡ δευτέρα καὶ οἱ τρίτες ἐκδόσεις τοῦ Ἀραβικοῦ Μυθολογικοῦ, «Ἑλληνικά» 29 (1976) 358 - 362, σ. 358, σημ. 5. Ἐκεῖ καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Ἀραβικοῦ Μυθολογικοῦ. Στὶς σχετικὰς πληροφορίες γιὰ τὴν δευτέρα ἔκδοσις (Γλυκὺς, 1777), ὁ.π., σ. 358, σημ. 5, πρέπει τώρα νὰ διευκρινιστεῖ ὅτι οἱ ἀριθ. Γ² 9154 - 9156 τῆς Bibliothèque Nationale δὲν ταυτίζονται μὲ τοὺς ἀριθ. Γ² 8903 - 8905

τῆς ἴδιας βιβλιοθήκης, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν διαφορετικὸ σῶμα τῆς ἴδιας ἔκδοσις (σήμερα στὴ βιβλιοθήκην βρίσκονται μόνο οἱ δύο πρῶτοι τόμοι· ὁ τρίτος, ἀριθ. Γ² 8905, λείπει ἀπὸ τὸ 1946) καὶ ἔχουν συνεχόμενη cote μὲ τὴν τρίτομην ἔκδοσις τοῦ 1803 (Γ² 8906 - 8908).

5. Βλ. *British Museum. General Catalogue of Printed Books to 1955*, τ. 1, σ. 608 (λῆμμα: Abu Bakr, Dervish), καὶ τ. 6, σ. 306 (χωρὶς χρονολογικὴ ἔνδειξις) [= Compact Edition, New York 1967, τ. 1, σσ. 76, 832].

Στὴν ἴδια βιβλιοθήκην, μὲ ἀριθ. 868. c. 20 - 22, βρίσκεται καὶ πλήρες ἀντίτυπον τῆς «τρίτης» ἔκδοσις τοῦ 1804 (Θεοδοσίου). Τὸ ὄνομα τοῦ διορθωτῆ, ἱερομόναχου Νικόδημου Γεωργιάδου, ἐμφανίζεται μόνο στὴ σελίδα τίτλου τοῦ 2ου καὶ 3ου τόμου

1. *ΑΡΑΒΙΚΟΝ / ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ / Περιέχον διηγήσεις και συμβεβηκότα / πλείστα περίεργα, και ώραϊα. / Συντεθέν εις τήν Ἄρα βικίην Διάλεκτον παρὰ τοῦ πολυμαθοῦς Δερβῦς Ἀμπουμπεκκήρ. / ΝΥΝ ΤΡΙΤΟΝ / Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς εἰς τήν ἡμετέραν διάλεκτον / μεταφρασθέν, Τύποις τε ἐκδοθέν, / Καί μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθέν. / ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ. / ,αψ'β'. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1792. / Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. / Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

Διαστάσεις 0,167 × 0,101, σελ. 4 (λευκές) + 254 (ἡ πρώτη φέρει τὸν τίτλο, ὅπου καὶ τὸ σῆμα τοῦ τυπογραφείου⁶ πρὶν ἀπὸ τὴν τοποχρονολογία, οἱ 3 - 4 σημείωμα Πρὸς τοὺς φιλοπερίεργους / ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ, οἱ 5 - 6 Πίνακα Περιεχομένων καὶ οἱ 7 - 254 τὸ κείμενο) + 4 (λευκές).

2. *ΑΡΑΒΙΚΟΝ / ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ / ... / ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ. / ,αψ'β'. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1792. / Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. / Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

Ἰδies διαστάσεις μετὰ τοῦ 1ου τόμου, σελ. 4 (λευκές) + 308 (ἡ πρώτη φέρει τὸν τίτλο καὶ τὸ σῆμα τοῦ τυπογραφείου, οἱ 3 - 4 σημείωμα Πρὸς τοὺς φιλομαθεῖς / ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ, οἱ 5 - 306 τὸ κείμενο καὶ οἱ 307 - 308 Πίνακα περιεχομένων) + 4 (λευκές).

3. *ΑΡΑΒΙΚΟΝ / ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ / ... / ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ. / ,αψ'β'. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1792. / Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. / Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

Ἰδies διαστάσεις μετὰ τοῦ 1ου τόμου, σελ. 6 (λευκές) + 308 (ἡ πρώτη φέρει τὸν τίτλο καὶ τὸ σῆμα τοῦ τυπογραφείου, οἱ 3 - 306 τὸ κείμενο καὶ οἱ 307 - 308 Πίνακα περιεχομένων) + 4 (λευκές)⁷.

τῆς ἐκδοσης αὐτῆς καὶ ὄχι καὶ στὴν ἐκδοση τοῦ 1792 (ὅπως ἀναγράφεται στὸν ἴδιο κατάλογο τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου): βλ. Γ.Σ. Πλουμίδης, *Τὸ βενετικὸν τυπογραφεῖον τοῦ Δημητρίου καὶ τοῦ Πάνου Θεοδοσίου (1755-1824)*, Ἀθ. 1969, σσ. 66, σημ. 4, 135 - 136. Γιὰ τὴ δραστηριότητα τοῦ Γεωργίδη (1803 - 1805), βλ. καὶ Γ. Βελουδῆς, *Das griechische Druck- und Verlagshaus «Glikis» in Venedig (1670 - 1854)*, Wiesbaden 1974, σσ. 42 (ὅπου, ὁμοίως, τὸ ὄνομα ἐσφαλμένον, ὅπως καὶ στὸν πίνακα ὀνομάτων: Nikolaos Georgidis), 113.

6. Ὅμοιο, κατὰ τὸν σχετικὸ πίννακα τοῦ Βελουδῆ, ὁ.π. (σημ. 5), Abb. 4, μετὰ τὸ σῆμα τοῦ 1774 καὶ ὄχι τοῦ 1797.

7. Τὰ τυπογραφικὰ «χαρακτηριστικά» τῆς ἐκδοσης δείχνουν τὴν ἐξέλιξη σὲ σχέση μετὰ τὴς προηγούμενης ἐκδόσεις: ἔτσι, μόνον τὸ τυπογραφικὸ κόσμημα τῆς σ. 3 τοῦ 1ου τόμου εἶναι ὅμοιο μετὰ τὸ ἀντίστοιχο τῆς ἐκδοσης τοῦ 1783, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα τροποποιοῦνται, καὶ τὸ γραμμικὸ πλαίσιο τοῦ κειμένου, ποὺ χαρακτηρίζει ὅλες τὴς προηγούμενες ἐκδόσεις, ἐγκαταλείπεται ὀριστικά.

Μὲ τὴ βιβλιογράφηση τῆς ἔκδοσης τοῦ 1792, ποὺ συμπορεύετα⁴ χρονικὰ μὲ τὴ μοναδικὴ γνωστὴ ἔκδοση τῶν συμπληρωματικῶν μεταφράσεων τῆς Νέας Χαλιμᾶς (τ. 1 - 4, Λαμπανιτζιώτης, Βιέννη 1791 - 1794)⁸, ἐνισχύονται τὰ τεκμήρια γιὰ τὸν ταχὺ ρυθμὸ ἐπανεκδόσεων τοῦ ἔργου στὰ τέλη τοῦ 18ου αἰ. καὶ γεφυρώνεται τὸ μεγάλο — γιὰ τὴ μαρτυρημένη διάδοση καὶ ἐπιτυχία τῆς μετάφρασης — βιβλιογραφικὸ κενὸ τῆς εἰκοσαετίας 1783 - 1803/1804.

Παρίσι

Γιώργος Κεχαγιόγλου

8. Βλ. Κεχαγιόγλου, ὁ.π. (σημ. 4), σ. 359, σημ. 4· Γ. Λαδάς - Α. Χατζηδῆμος, Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία τῶν ἐτῶν 1791 - 1795, ἸΑΘ. 1970, σσ. 69 - 75, 152 - 153· Ἑλληνικὴ βιβλιο-

γραφία τῶν ἐτῶν 1791 - 1799. Προσθήκες καὶ συμπληρώσεις. Σειρὰ πρώτη (ἐπιμ. Μ. καὶ Α. Κωστακιώτη), ἸΑΘ. 1976, σ. 12.